

อัลเฟรด โนเบล กับรางวัลโนเบล: ตำนานแห่งเกียรติยศของโลก Alfred Nobel and Nobel Prize: Legend of World Famous Honor

บุญส่ง ชเลธร*

วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต

*e-mail: boonsong.c@rsu.ac.th

Boonsong Chaletorn

Collage of Social Innovation, Rangsit University

Received: September 24, 2021, Revised: November 8, 2021, Accepted: November 18, 2021

บทคัดย่อ

นายอัลเฟรด โนเบล นักวิทยาศาสตร์ชาวสวีเดนที่ร่ำรวยมาจากการคิดค้นระเบิดไดนาไมต์ ซึ่งก่อนเสียชีวิต เขาได้เขียนพินัยกรรมให้นำเงินมาจัดทำเป็นรางวัลเกียรติยศ มอบเป็นกำลังใจให้แก่ผู้ทำคุณประโยชน์แก่โลก

รางวัลโนเบล ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1901 โดยจัดมอบกันทุกวันที่ 10 ธันวาคมของทุกปี อันเป็นวันครบรอบวันตายของนายอัลเฟรด โนเบล งานจัดขึ้นที่กรุงสตอกโฮล์ม สวีเดน และกรุงออสโล นอร์เวย์ รางวัลโนเบลนี้ คือการประกาศเกียรติคุณให้กับบุคคลที่ทำคุณประโยชน์ให้กับโลกและมนุษยชาติในด้านสาขาวิชาต่าง ๆ ซึ่งเบื้องต้นมีเพียง 5 รางวัล พอมาในปี ค.ศ. 1968 จึงมีอีกหนึ่งรางวัลของธนาคารกลางแห่งชาติสวีเดนเข้าร่วมด้วยจึงเป็น 6 รางวัล ทางสวีเดนมอบ 5 รางวัล คือ สาขาวรรณกรรม การแพทย์ เคมี ฟิสิกส์ และเศรษฐศาสตร์ ส่วนอีกหนึ่งรางวัลมอบที่นอร์เวย์ คือ สาขาสันติภาพ นับจากปี ค.ศ. 1901 ถึงปัจจุบัน รางวัลนี้ได้รับการยอมรับกันอย่างกว้างขวางว่าเป็นรางวัลหนึ่งที่มีชื่อเสียงที่สุดในโลก

คำสำคัญ: อัลเฟรด โนเบล รางวัลโนเบล

Abstract

Alfred Nobel was a Swedish scientist whose wealth came from the invention of the dynamite bomb. Before death he wrote his will indicating the purpose of using his wealth for honorary award Nobel Prizes to encourage those who have devoted themselves for the benefits of the world.

The Nobel Prize, first appeared in 1901, is presented every year on December 10 which is on the anniversary of Alfred Nobels death. Events were held in Stockholm, Sweden and Oslo, Norway. The Prize initially only had 5 awards, in 1968. There was also another award offered by the National Bank of Sweden, thus it became 6 awards. Sweden offers five awards in literature, medicine, chemistry, physics and economics, another award given by Norway is for Peace. From 1901 until now, the Nobel Prize is widely regarded as one of the most prestigious honour in the world.

Keywords: Alfred Nobel, Nobel Prizes

บทนำ

ในช่วงสอง-สามเดือนก่อนหน้าเดือนธันวาคมของทุกปี ประชาชนในโลกจะรอฟังรายชื่อบุคคลสำคัญ ที่จะมีการทยอยประกาศออกมาว่า ผู้ใดบ้างที่ได้รับรางวัลใหญ่อันดับต้นของโลก คือ รางวัลโนเบลในสาขาต่าง ๆ ทั้ง วรรณกรรม สันติภาพ แพทย์ เคมี ฟิสิกส์ และรางวัลด้านเศรษฐศาสตร์ ของธนาคารกลางแห่งชาติสวีเดน

จากนั้นวันที่ 10 ธันวาคมก็จะเป็นวันมอบรางวัลอันทรงเกียรติอย่างเป็นทางการที่เอิกเกริกที่สุด ประชาชนจากทั่วโลกหลายสิบล้านคนเฝ้าดูข่าวและการถ่ายทอดสดงานเลี้ยงฉลองในกรุงสตอกโฮล์ม ที่จัดกันในห้องโถงสีฟ้า (Blue Hall) ของอาคาร “ศาลาว่าการกรุงสตอกโฮล์ม”ริมฝั่งทะเลสาบแมลาร์เน (Mälaren) การมอบรางวัลจะมี 5 สาขาด้วยกัน

สำหรับอีกสาขาหนึ่ง คือ รางวัลโนเบลสาขาสันติภาพ จะเป็นความรับผิดชอบของรัฐสภานอร์เวย์ ซึ่งพิจารณาและมอบรางวัลในกรุงออสโล ซึ่งก็เช่นเดียวกับในกรุงสตอกโฮล์มที่มีการจัดงานเฉลิมฉลองกันอย่างยิ่งใหญ่ใน “ศาลาว่าการกรุงออสโล”

อัลเฟรด โนเบล ชาวสวีเดน ผู้มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักทั่วโลกเพราะคิดประดิษฐ์ไดนาไมต์ได้สำเร็จ เป็นผู้ก่อตั้งรางวัลโนเบล เขายังเป็นนักธุรกิจที่มีโรงงานอยู่ในหลาย ๆ ประเทศทั่วยุโรป ชีวิตของเขาส่วนใหญ่เต็มไปด้วยการเดินทาง เขาพูดได้ถึง 5 ภาษา และใช้ชีวิตอยู่ในต่างประเทศมากกว่าในสวีเดนที่เป็นบ้านเกิดเมืองนอน (Ryttty, 2020) แม้ช่วงสุดท้ายของชีวิต เขาก็พักอาศัยอยู่ที่เมืองซาน เรโม (San Remo) ทางตอนใต้ของอิตาลีจนถึงวันสิ้นลม

แม้ชีวิตของอัลเฟรด โนเบล จะสูญสิ้นไปแล้ว แต่รางวัลโนเบลที่เขาสร้างขึ้นยังคงอยู่อย่างทรงอิทธิพล และยังสร้างคุณูปการให้กับโลกและมนุษยชาติต่อไปอีกยาวนาน

ชีวิตของอัลเฟรด โนเบล

อัลเฟรด โนเบล ชื่อเต็ม อัลเฟรด เบร์นฮาร์ด โนเบล (Alfred Bernhard Nobel) เกิดวันที่ 21 ตุลาคม ค.ศ. 1833 ในกรุงสตอกโฮล์ม ประเทศสวีเดน เขาถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1896 ในวัย 63 ปีที่เมืองซาน เรโม (San Remo) ริมหาดริเวียรา ประเทศอิตาลี

อัลเฟรดเป็นหนึ่งในบุตรชาย 4 คนของบิดา อิมมานูเอล โนเบล (Immanuel Nobel) และมารดา อันดรีเอตต์ โนเบล (Andriette Nobel) มีพี่น้องอีก 3 คน คือ โรเบิร์ต โนเบล (Robert Nobel) ลูทวิก โนเบล (Ludvig Nobel) และ เอียมิล โนเบล (Emil Nobel) พี่น้องทุกคนล้วนเป็นนักวิทยาศาสตร์และนักประดิษฐ์ทดลอง

ในวัยเด็กเมื่อปี ค.ศ. 1842 ในวัยเพียง 9 ขวบ อัลเฟรดต้องอพยพตามครอบครัวไปอยู่ที่ เซนต์ปีเตอส์เบิร์ก (Saint Petersburg) ประเทศรัสเซีย เพราะกิจการโรงงานของบิดาประสบปัญหาจนล้มละลาย ครอบครัวจึงต้องอพยพไปหาที่ทำกินใหม่ นับเป็นช่วงชีวิตที่อัลเฟรดเล่าเองว่ายากลำบากที่สุด ตัวเขาต้องออกเร่ขายไม้ขีดไฟไปตามท้องถนนขณะที่มารดาซึ่งเขารักมาก ต้องทำงานรับจ้างในร้านขายผัก แต่ลูกทุกคนก็ได้รับการศึกษาอย่างดีในรัสเซีย จนกระทั่งบิดาเริ่มฟื้นตัวขึ้นมาได้ใหม่ ทั้งครอบครัวจึงย้ายกลับมาสวีเดนอีกครั้งในปี ค.ศ. 1863 โดยผู้เป็นบิดาหันกลับมาสร้างโรงงานอีก ส่วนตัวของอัลเฟรดก็ได้ทำงานที่เขาสนใจ คือ การคิดผลิตสารระเบิด เช่นเดียวกับพี่น้องของเขา

เรื่องเศร้าเกิดขึ้นในปีต่อมาคือปี ค.ศ. 1864 เมื่อพี่น้องทุกคนที่ต่างก็สนใจในเรื่องของเคมี เกิดประสบอุบัติเหตุขึ้นในขณะที่ทดลอง เป็นผลให้น้องชาย-เอียมิล ผู้มีวัยเพียง 21 ปี ได้รับบาดเจ็บสาหัสจนถึงแก่ชีวิต บิดาได้รับบาดเจ็บพิการ เพื่อนบ้านในสมัยนั้นแสดงความรังเกียจครอบครัว

ของอัลเฟรตมาก ไม่มีใครอยากปลูกเรือนใกล้เพราะความกลัวว่า จะประสบเคราะห์ร้ายจากอุบัติเหตุตามไปด้วย แต่ด้วยความมุมานะและไม่ย่อท้อ อัลเฟรตพยายามอย่างจริงจัง และด้วยวัยเพียง 33 ปี ในปี ค.ศ. 1866 ก็คิดค้นไดนาไมต์ (Dynamite) ได้สำเร็จ และจดทะเบียนลิขสิทธิ์เรียบร้อยแล้วในปี ค.ศ. 1867

ไดนาไมต์ที่อัลเฟรตคิดค้นขึ้นได้ เป็นสารเคมีอัดแท่งเล็ก ๆ บรรจุในหลอดโลหะ สารตัวหลัก คือ ไนโตรกลีเซอริน มีลักษณะเป็นของเหลวใส ไม่มีสี โดยใช้ปริมาณ 75% ผสมกับ กิเซลกัวร์ (Kieselguhr) 25% เป็นสารรุกรนที่มีความสามารถในการดูดซึมเป็นอย่างดี ช่วยป้องกันมิให้เกิดการระเบิดขึ้น ก่อนที่ผู้ใช้ต้องการ ทั้งยังสะดวกต่อการขนส่งไปยังที่ไกล ๆ โดยไม่ต้องกังวลเรื่องอุณหภูมิรอบตัวว่า ร้อนเกินไปหรือเย็นเกินไป อันอาจก่อผลอันไม่พึงประสงค์ต่อไดนาไมต์ ก่อนหน้านี้นี้การใช้ไนโตรกลีเซอรินยังไม่แพร่หลายนัก เพราะความที่ไม่สามารถควบคุมตัวสารนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ บางครั้งอาจมีอุบัติเหตุระเบิดขึ้นมาเอง หรือเมื่อถึงเวลาใช้งานกลับไม่ระเบิด โดยไม่มีสาเหตุก็มี

เสร็จจากนี้แล้ว อัลเฟรตยังมุ่งค้นคว้าต่อจนพบไดนาไมต์อีกสูตรหนึ่ง คือ เจลาตินัส ไดนาไมต์ (Gelatinous Dynamite) หรือ “วุ้นระเบิด” มีอำนาจในการทำลายล้างสูงกว่าไดนาไมต์ตัวแรกหลายเท่า และที่พิเศษมากขึ้น คือการจัดเก็บรักษาที่สะดวก รวมถึงการโยกย้ายและใช้งานที่ให้ความปลอดภัยและมีความเสถียรมากกว่า

ถึงตอนนี้อัลเฟรตกลายเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงของโลก หลาย ๆ ประเทศติดต่อมาขอซื้อเป็นจำนวนมาก ทั้งจากรัสเซีย แคนาดา สหรัฐอเมริกา และหลาย ๆ ประเทศในยุโรป ซึ่งทุกประเทศที่กำลังพัฒนาต่างต้องอาศัยสิ่งที่อัลเฟรตคิดค้น เพื่อสนับสนุนงานการพัฒนาของตน ทั้งการสร้างถนนหนทาง รางรถไฟ ขุดเจาะอุโมงค์ ภูเขา บ่อน้ำมัน คุลคลอง วางท่อส่งก๊าซ รวมถึงงานในเมือง งานก่อสร้างสาธารณูปโภคอื่น ๆ สิ่งเหล่านี้รุดหน้าไปได้อย่างรวดเร็วเพราะไดนาไมต์ที่อัลเฟรตคิดค้นขึ้น

อัลเฟรตยังค้นพบดินปืนที่ไม่เกิดเขม่าควันเมื่อใช้อย่างยิ่ง เพราะสมัยก่อนการใช้อาวุธปืนที่ประจุนดินปืนนั้น เมื่อยิงออกไปจะเกิดเป็นกลุ่มควันดำโขมง นอกจากบดบังทัศนวิสัยแล้ว ยังทำให้ฝ่ายตรงข้ามรู้อีกด้วยว่ายิงมาจากตรงไหน

ผลงานเหล่านี้ทำให้อัลเฟรตร่ำรวยมหาศาล มีทรัพย์สินเงินทอง โรงงานอุตสาหกรรม และบ้านพักอยู่ในหลายประเทศ หลังจากที่ถึงแก่กรรมไปแล้ว จึงได้ทราบกันว่า เขาเป็นเจ้าของโรงงานอุตสาหกรรมถึง 93 แห่งใน 20 ประเทศ

นอกจากความเป็นนักเคมี นักวิทยาศาสตร์ อัลเฟรตยังเป็นผู้สนใจในงานวรรณกรรมอย่างมาก ในห้องสมุดส่วนตัวของเขามีหนังสือมากกว่า 2,000 เล่ม ส่วนใหญ่เป็นวรรณคดีที่มีชื่อเสียงของโลก ตัวเขาเองก็ชอบการประพันธ์ทั้งบทกวีและบทละคร ซึ่งมีทั้งในภาษาสวีดิชและอังกฤษ บทละครเรื่องหนึ่งที่เขาเขียน คือ Nemesis มาได้รับการเผยแพร่หลังจากถึงแก่กรรมไปแล้ว อัลเฟรตมีความสามารถพูดได้ 5 ภาษา ตั้งแต่อายุ 17 ปี ทั้งอังกฤษ เยอรมัน ฝรั่งเศส รัสเซียและสวีดิชอันเป็นภาษาแม่ นี่จึงน่าจะเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้เขาก่อตั้งรางวัลโนเบลสาขาวรรณกรรม

ในช่วงทศวรรษของปี 1870 อัลเฟรตใช้กรุงปารีสเป็นที่พักพิงค่อนข้างถาวรในระหว่างการเดินทางไปมายังประเทศต่าง ๆ ซึ่งเขาจะกลับมาที่นั่นเหมือนเป็นศูนย์กลางการติดต่อเสมอ

ปี ค.ศ. 1876 เขาลงโฆษณาในหนังสือพิมพ์ครั้งหนึ่งว่า “ชายสูงอายุ ฐานะดี การศึกษาสูงคนหนึ่ง ที่พักอาศัยในกรุงปารีส ต้องการสตรีเก่งภาษา วัยใกล้เคียงกันมาเป็นเลขา และการเป็นหัวหน้าดูแลบ้าน” ซึ่งไม่ช้าก็มีสตรีสูงศักดิ์นางหนึ่งคือ เคาร์เตส เบร์ธา คินสกี (Grevinnan Bertha Kinsky) มาสมัครทำงาน ทั้งสองมีมิตรภาพที่ดีต่อกัน และแม้ว่าหลังจากเธอลาออกและแต่งงานไปแล้ว ก็ยังส่งข่าวถึงกันอยู่เสมอ เบร์ธามีความสนใจและอุทิศตนในการต่อสู้เพื่อสันติภาพ จนถือได้ว่ามีบทบาทอย่างสูงในขบวนการสันติภาพ บทบาทของเธอมีผลต่อความคิดของอัลเฟรต และนี่เป็นอีกจุดหนึ่งที่ทำให้เกิดรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพ

ต่อมา เบร์ธา เปลี่ยนชื่อใหม่และใช้นามสกุลตามสามีว่า เบร์ธา ฟอน ซัตต์เนอร์ (Bertha von Suttner) และได้เป็นสตรีคนแรกที่รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพด้วยในปี ค.ศ. 1905

เมื่ออัลเฟรตมีปัญหาขัดแย้งกับทางรัฐบาลฝรั่งเศส เขาก็เลยย้ายไปอยู่ที่เมืองซาน เรโม ทางตอนใต้ของอิตาลี และพำนักอยู่ที่นั่นเป็นส่วนใหญ่ตลอดช่วงบั้นปลายของชีวิต อัลเฟรตไม่มีภรรยา แต่ได้เคยจดทะเบียนสมรสไว้กับสตรีคนหนึ่งที่ไม่ได้อยู่ด้วยกัน เขาใช้ชีวิตตัวคนเดียวมาตลอด และเคยรำพึงกับตนเองว่า “ฉันคิดว่าฉันแต่งงานกับการเดินทางจะดีกว่า ฉันรักการเดินทาง ฉันร่อนไปเรื่อยเพื่อแก้เหงา”

อัลเฟรตที่ใช้ชีวิตในเมืองซาน เรโม กับคนรับใช้เพียงคนเดียว เขาได้สร้างโรงงานผลิตดินปืนขึ้น แล้วใช้ปืนใหญ่ทดลองยิงมันออกไปยังทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ที่ทำให้ชาวบ้านไม่พอใจ เขาจึงเข้ามาซื้อโรงงานบูฟอร์ส-กุลล์สปรง (Bofors-Gullspång) อันเป็นโรงงานผลิตปืนใหญ่ที่ทันสมัย

มากสมัยนั้นในเมืองคาร์ลสกุ้า (Karlskoga) สวีเดน เมื่อปี ค.ศ. 1894 (Alfred Nobels Bjorkborn, 2018) พร้อมกับสร้างห้องทดลองขึ้นที่นั่น

ก่อนหน้านี้ในปี ค.ศ. 1888 ที่เมืองซาน เรโม อัลเฟรดได้เริ่มเขียนพินัยกรรมฉบับหนึ่งและได้ถูกแก้ไขอีกครั้งในปี ค.ศ. 1895 โดยเพิ่มเติมใจความสำคัญที่สุดเข้าไป นั่นคือ การประกาศมอบทรัพย์สินจำนวน 31 ล้านโครนสวีเดน ซึ่งถือเป็นจำนวนเงินมหาศาลมากในสมัยนั้น ให้เป็นทุนและกำหนดให้เอาดอกผลจากทรัพย์สินเหล่านั้นมาจัดสรรแจกจ่ายเป็นรางวัลให้แก่บุคคลผู้อำนวย “คุณประโยชน์สูงสุดแก่มนุษยชาติ” (the greatest benefit to humankind) (The Nobel Foundation, 2021a)

อีกตอนหนึ่งของพินัยกรรมระบุชัดเจนว่า

“ข้าพเจ้าขอประกาศว่า ผู้ได้รับรางวัล จะเป็นคนเชื้อชาติใด ภาษาใดก็ได้ และแม้มีใครคนเชื้อชาติสแกนดิเนเวียเลยก็ตาม”

ข้อกำหนดตามพินัยกรรมก่อให้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางทั่วประเทศสวีเดน ญาติพี่น้องส่วนหนึ่งของ อัลเฟรด โนเบล ออกมาคัดค้านพินัยกรรมฉบับนี้ เพราะประสงค์จะได้ครอบครองเงินมหาศาลนี้ไว้เอง แม้กระทั่ง กษัตริย์สวีเดนในสมัยนั้น คือ กษัตริย์ออสการ์ที่ 2 (Oskar II) ก็แสดงความไม่พอใจพระทัย พระองค์คัดค้านพินัยกรรมฉบับนี้ โดยเฉพาะเรื่องการมอบรางวัลให้กับใครก็ได้ในโลกไม่เฉพาะแต่คนสวีดิช ซึ่งพระองค์เห็นว่า ถ้าจะมอบรางวัลกันจริง ๆ แล้ว ก็ควรให้เฉพาะกับคนสวีดิชหรือคนในสแกนดิเนเวียเท่านั้น ทางสถาบันต่าง ๆ ที่ถูกระบุให้เป็นผู้รับผิดชอบในการพิจารณาสรรหาผู้รับรางวัล ก็เต็มไปด้วยความไม่มั่นใจว่าจะทำได้

รางวัลโนเบล

รางวัลโนเบล (Nobel Prizes) ในเบื้องต้นตามพินัยกรรมที่อัลเฟรดทิ้งไว้ มีเพียง 5 สาขาด้วยกัน คือ

สาขาการแพทย์ (Prizes in Physiology or Medicine) องค์การที่รับผิดชอบ คือ คณะกรรมการแห่งสถาบันคาโรลินสกา (Karolinska Institutet) อันเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยทางการแพทย์ของสวีเดน

สาขาเคมี (Prizes in Chemistry) และ สาขาฟิสิกส์ (Prizes in Physics) องค์การที่รับผิดชอบ คือ สถาบันวิทยาศาสตร์ในพระบรมราชูปถัมภ์ (Kungliga Vetenskapsakademi) ของสวีเดน

สาขาวรรณกรรม (Prizes in Literature) องค์การที่รับผิดชอบ คือ ราชบัณฑิตยสภาแห่งชาติสวีเดน (Svenska Akademi)

ส่วนสาขาสันติภาพ คือ สาขาสันติภาพ (Prizes in Peace) องค์การที่รับผิดชอบ คือ คณะกรรมการโนเบลรัฐสภานอร์เวย์ (Norska Stortingets Nobelkommitte)

รางวัลสาขาสันติภาพ

ข้อนำสังเกตเกี่ยวกับสาขาสันติภาพ (Prizes in Peace) ที่ให้รัฐสภานอร์เวย์เป็นองค์การรับผิดชอบ พิจารณาและสรรหาผู้ได้รับรางวัลนั้น (Stortinget, 2021) เกิดเป็นข้อถกเถียงกันมาก ซึ่งไม่มีใครรู้แน่ชัดว่า เหตุใดอัลเฟรดจึงมีความคิดเช่นนั้น ไม่ปรากฏหลักฐานว่า เขาได้เคยปรึกษากับใคร ทุกอย่างมารู้กันเป็นครั้งแรกก็เมื่อมีการเปิดพินัยกรรมหลังการตายของเขาเท่านั้น (Visit Oslo, 2021)

ถ้าดูกันตามประวัติศาสตร์ จะพบว่า นอร์เวย์ถูกบังคับให้ต้องจ่ายยอมเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของราชอาณาจักรสวีเดนมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1814 ในสมัยของกษัตริย์คาร์ลที่ 14 โยฮัน (Karl XIV Johan, ค.ศ. 1763-1844) เป็นอดีตนายทหารเอกของนโปเลียนนหาราชแห่งฝรั่งเศส แต่ถูกเชิญเข้ามาเป็นกษัตริย์ในสวีเดน โดยเริ่มจากการได้รับแต่งตั้งให้เป็นมกุฎราชกุมาร จากนั้นถึงขึ้นเป็นกษัตริย์ระหว่างปี ค.ศ. 1818-1844

ครั้งนั้นอังกฤษร่วมมือกับปรัสเซียและรัสเซีย ทำสงครามกับฝรั่งเศส แม้กษัตริย์ของสวีเดนจะเป็นอดีตนายทหารฝรั่งเศสแต่ก็เข้าข้างอังกฤษ ในขณะที่เดนมาร์กถือทางข้างฝรั่งเศส เมื่ออังกฤษและพันธมิตรชนะสงคราม นโปเลียนนหาราชถูกจับส่งไปคุมขังที่เกาะเซนต์ เฮเลนา และเสียชีวิตที่นั่น เดนมาร์กที่เข้าข้างฝรั่งเศสก็ถือว่าแพ้สงครามไปด้วย เดนมาร์กจึงต้องยอมปล่อยนอร์เวย์ที่อยู่ใต้อาณาเขตให้กับสวีเดน สวีเดนจึงมีอำนาจเหนือนอร์เวย์ แต่ก็ยังยอมให้นอร์เวย์มีรัฐสภาของตนเอง

ตลอดเวลานั้นชาวนอร์เวย์พยายามต่อสู้เรียกร้องความเป็นเอกราชเสมอมา จนท้ายที่สุดแล้วสวีเดนทนแรงกดดันไม่ไหว ต้องยอมให้ประชาชนนอร์เวย์เปิดการลงประชามติทั่วไปว่าจะอยู่กับสวีเดนต่อไป หรือแยกตัวออกเป็นประเทศเอกราช ซึ่งผลก็เป็นไปตามคาด คือ นอร์เวย์ต้องการเป็นเอกราช

ปี ค.ศ. 1905 นอร์เวย์แยกตัวออกไปจากสวีเดน รวมเวลาที่ตกเป็นส่วนหนึ่งของสวีเดนทั้งสิ้น 91 ปี กษัตริย์สวีเดนในสมัยนั้น คือ กษัตริย์ออสการ์ ที่ 2 (Oskar II, 1829-1907) จึงถือเป็นกษัตริย์พระองค์สุดท้ายของสวีเดน ที่เป็นกษัตริย์ของนอร์เวย์ด้วยในเวลาเดียวกัน พระองค์สิ้นพระชนม์ในอีก 2 ปีต่อมาหลังจากนอร์เวย์เป็นเอกราช

ดังนั้นเป็นไปได้หรือไม่ว่า พินัยกรรมของอัลเฟรดโนเบล ที่เขียนขึ้นมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1895 เป็นสมัยที่นอร์เวย์

ยังเป็นส่วนหนึ่งของราชอาณาจักรสวีเดน และกระแสเรียกร้องเอกราชดังกระหึ่มเป็นที่รับรู้กันทั่วไปนั้น นักวิทยาศาสตร์ที่รักสันติภาพอย่างอัลเฟรด เมื่อจะมอบรางวัลสาขาสันติภาพจึงนึกถึงรัฐสภาของประเทศอย่างนอร์เวย์ที่ถูกบังคับให้ต้องยอมอยู่ใต้อาณัติของประเทศอื่น มากกว่ารัฐสภาของสวีเดนที่เอาประเทศอื่นมาอยู่ใต้อาณัติแห่งตน

รางวัลสาขาเศรษฐศาสตร์

ข้อควรทราบอีกประการของรางวัลโนเบล คือ ในปี ค.ศ. 1968 อันเป็นปีที่ธนาคารกลางแห่งชาติสวีเดนมีอายุครบ 300 ปี ก็มีการเสนอจัดตั้งรางวัลสาขาเศรษฐศาสตร์ขึ้น แต่เริ่มมอบกันจริงในปี ค.ศ. 1969 โดยเข้าไปร่วมเป็นส่วนหนึ่งในงานมอบรางวัลโนเบลด้วย โดยธนาคารยินดีทำทุกอย่างเหมือนเป็นรางวัลโนเบล ทั้งเหรียญทองคำรูปอัลเฟรดโนเบล และเงินรางวัล แม้กระทั่งชื่อของรางวัลก็ยังพยายามใช้ให้ใกล้เคียงที่สุดว่า “รางวัลของธนาคารกลางแห่งชาติสวีเดนในสาขาเศรษฐศาสตร์เพื่อการระลึกถึงอัลเฟรด โนเบล” (Sveriges Riksbanks pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne = The Sweden's central bank Prize in Economic Sciences in Memory of Alfred Nobel) (Sverige Riksbank, 2020)

สิ่งนี้กลับสร้างความเข้าใจผิด เพราะยิ่งนานวันเข้าก็มีการกล่าวถึง โดยเฉพาะจากสื่อมวลชนทั่วโลกว่า รางวัลสาขาเศรษฐศาสตร์ของธนาคารกลางแห่งชาติสวีเดน คือ รางวัลโนเบลสาขาเศรษฐศาสตร์ ทั้งที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง เพราะรางวัลโนเบลเกิดจากพินัยกรรมของอัลเฟรด ที่กำหนดสาขาวิชาที่ให้รางวัลไว้เพียง 5 สาขา โดยไม่มีการกล่าวถึงสาขาเศรษฐศาสตร์เลย การมาแต่งตั้งรางวัลเพิ่มขึ้นในภายหลังว่าเป็นสาขาใหม่ของรางวัลโนเบล ย่อมไม่สามารถกระทำได้ แต่กระนั้นคนส่วนใหญ่ก็ยังคงเรียกขานกันอย่างผิด ๆ ตลอดมา ว่านี่คือ รางวัลโนเบลสาขาเศรษฐศาสตร์อยู่นั่นเอง

กรณีที่คณะกรรมการโนเบลยินยอมให้รางวัลสาขาเศรษฐศาสตร์ของธนาคารกลางแห่งชาติสวีเดน เข้ามาร่วมอยู่ในงาน และยอมรับว่ามีสถานะเดียวกัน ก่อให้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์มากมาย เป็นผลให้หลังจากนั้นทางคณะกรรมการโนเบลจึงมีมติชัดเจน ไม่ยอมรับให้มีรางวัลอื่น ๆ เข้ามาร่วมอีกในอนาคต

รางวัลสันมาอาชีวะ หรือรางวัลโนเบลทางเลือก

รางวัลของ ยาคอบ ฟอน อุกซคุลล์ (Jakob von Uexkull) ที่เคยเสนอขอเข้ามาร่วมด้วย เป็นอีกตัวอย่างหนึ่ง

แต่เมื่อโดนปฏิเสธอย่างแข็งขัน เขาก็เลยไปจัดตั้งรางวัลขึ้นมาเอง เรียกว่า “รางวัลสันมาอาชีวะ” (Right Livelihood Award) หรือที่เรียกกันแพร่หลายในอีกชื่อหนึ่งว่า “รางวัลโนเบลทางเลือก” (Alternative Nobel Prize) โดยเงินรางวัลมาจากการขายแสดมบี้เก่าแก่ที่ยาคอบสะสมมาแต่เด็กออกไปจนหมดสิ้น รางวัลนี้มอบกันหนึ่งวันก่อนหน้างานมอบรางวัลโนเบล คือ ในวันที่ 9 ธันวาคมของทุกปี

ปี ค.ศ. 1980 เป็นปีแรกของการมอบรางวัล และมอบติดต่อกันมาทุกปี ถือเป็นรางวัลที่มีชื่อเสียงอีกรางวัลหนึ่งของสวีเดน

ปี ค.ศ. 2019 ได้มอบรางวัลให้กับ เกรต้า ทุนแบร์ (Greta Thunberg) ในวัยเพียง 16 ปี (SVT Nyheter, 2019) ในฐานะเยาวชนนักต่อสู้เพื่อสิ่งแวดล้อมที่มีชื่อเสียง ถือว่ามีอายุน้อยที่สุดเท่าที่เคยมีมา

รางวัลสันมาอาชีวะ หรือรางวัลโนเบลทางเลือกนี้ เคยมีคนไทยได้รับเป็นคนแรกในปี ค.ศ. 1995 คือ สลักขณศิริวัชร หรือ ส. ศิริวัชร ปัญญาชนสยาม นักวิทยาศาสตร์สังคมที่มีชื่อเสียงของไทย ส่วนรางวัลโนเบลนั้น จนถึงปี 2021 ยังไม่ปรากฏว่า มีคนไทยคนใดได้รับเลยไม่ว่าจะในสาขาวิชาใดก็ตาม ในขณะที่ชาติอื่นในเอเชียอย่าง เมียนมาร์ เวียดนาม ญี่ปุ่น อินเดีย ปากีสถาน ต่างได้รับกันมาแล้ว

อีกตัวอย่างหนึ่ง คือ กรณีของมิคาเอล โนเบล (Michael Nobel) ญาติห่าง ๆ ของอัลเฟรด โนเบล ที่ประกาศตั้งรางวัลโนเบลใหม่ด้านเทคนิคพลังงานอีก 4 รางวัลในเดือนกันยายน ปี ค.ศ. 2007 ก็เกิดความขัดแย้งรุนแรงกับคณะกรรมการโนเบล ที่กล่าวหาว่า นี่เป็นการแอบอ้างชื่อ

เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับรางวัลโนเบล

อัลเฟรด โนเบล ผู้ก่อตั้งรางวัลโนเบลถึงแก่กรรมในวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1896 ดังนั้นจึงถือเอาวันที่ 10 ธันวาคมของทุกปีเป็นวันมอบรางวัลโนเบล แต่มาเริ่มมอบกันได้เป็นครั้งแรกก็ในอีก 5 ปีต่อมา คือปี ค.ศ. 1901 เพราะความที่พินัยกรรมถูกคัดค้าน จนต้องนำเรื่องขึ้นศาลให้พิพากษาความถูกต้อง ซึ่งใช้เวลาดำเนินคดีอยู่นานกว่าที่ศาลจะพิพากษา จากนั้นถึงสามารถมอบรางวัลกันได้

มีเกร็ดเกี่ยวกับวันนั้นอีกอย่าง คือ อาหาร สลัด ซุป และของหวาน ในงานเลี้ยงที่จัดกันอย่างหรูหราและละเมียดละไมนั้น อาหารที่ออกมาเสิร์ฟต้องอร่อย ดูดี และที่สำคัญ คือ แสดงความเป็นตัวแทนของสแกนดิเนเวียให้ได้ด้วย

ในศาลาว่าการกรุงสตอกโฮล์ม (The Town Hall) ซึ่งใช้เป็นสถานที่จัดงานนั้น จะประดับประดาห้องโถงสีฟ้า (Blue Hall) อันเป็นห้องจัดเลี้ยงอาหารค่ำด้วยดอกไม้สดจำนวนมาก

ที่ส่งมาจากเมืองซาน เรโม (San Remo) อิตาลี อันเป็นเมืองที่อัลเฟรด โนเบลถึงแก่กรรม ทางเมืองจึงถือโอกาสส่งดอกไม้มาเข้าร่วมงานเป็นที่ระลึกถึงอัลเฟรดทุกปี (The Nobel Foundation, 2021b)

รางวัลที่มอบ

รางวัลทุกสาขา จะประกอบไปด้วยเหรียญทองคำ มีภาพอัลเฟรด โนเบลอยู่ตรงกลาง ใบประกาศเกียรติคุณ และเงินรางวัล ซึ่งในปีแรกของการมอบรางวัล งานถูกจัดที่สถาบันดนตรีในพระบรมราชูปถัมภ์ (Kungliga Musikaliska Akademien) กลางกรุงสต็อกโฮล์ม โดยมีเงินรางวัลมอบให้ประมาณ 150,000 โครน

ในปีที่สองคือ ค.ศ. 1902 รางวัลสาขาสันติภาพย้ายไปมอบกันที่กรุงออสโล ประเทศนอร์เวย์ ในขณะที่อีก 4 สาขา ยังคงมอบกันในสวีเดน

ปัจจุบันรางวัลที่มอบก็ยังคงเป็นเหรียญทองคำมีภาพอัลเฟรด โนเบล ใบประกาศเกียรติคุณ สำหรับเงินนั้นจำนวนจะไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับรายได้ของมูลนิธิโนเบลในปีนั้น ๆ แต่ปัจจุบันก็จะประมาณ 9-10 ล้านโครน ถ้ารางวัลไหนมีผู้ได้รับมากกว่า 1 คนก็จะหารแบ่งกันไปตามจำนวนคน และไม่มีข้อกำหนดเกี่ยวกับการใช้เงินรางวัลที่ได้รับ จะต้องมอบต่อให้องค์การการกุศล หรือนำไปทำการกุศล หรือใช้เคลื่อนไหวทางการเมือง สังคม หรือเก็บเอาไว้ใช้ส่วนตัว ทั้งหมดล้วนขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้รับรางวัลเอง

ผู้รับรางวัลต้องยังมีชีวิต

ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1974 มีข้อกำหนดชัดเจนว่า รางวัลโนเบลจะมอบให้เฉพาะแก่ผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่เท่านั้น หรือในตอนประกาศรายชื่อว่า เป็นผู้ที่มีเกียรติได้รับรางวัล ต้องยังคงมีชีวิต แต่หากเสียชีวิตหลังจากนั้นประกาศชื่อรับรางวัลแล้ว ก็ถือว่ายังมีสิทธิได้รับรางวัลนั้นต่ออย่างสมบูรณ์

ก่อนจะมีข้อกำหนดเช่นนี้ ได้เคยมีการมอบรางวัลให้แก่ผู้เสียชีวิตไปแล้ว 2 ครั้ง คือ ครั้งแรกมอบให้แก่ ดอกฮามมาร์ช็อลด์ (Dag Hammarskjöld) นักเศรษฐศาสตร์และนักการทูตชาวสวีเดน ผู้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการสหประชาชาติ ในปี ค.ศ. 1953 แต่ประสบอุบัติเหตุเสียชีวิตระหว่างดำรงตำแหน่งในปี ค.ศ. 1961 หลังจากนั้นจึงได้มีการมอบรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพให้แก่เขาในปีนั้น

อีกคนหนึ่ง คือ เอียร์ค อักเซล คาร์ลเฟลด์ท (Erik Axel Karlfeldt) นักเขียนและกวีชาวสวีเดน เป็นกรรมการและเลขานุการของราชบัณฑิตยสภา ที่ได้รับรางวัลโนเบลสาขาวรรณกรรมในปี ค.ศ. 1931 หลังจากที่เสียชีวิตไปแล้วตอนต้นปีของปีเดียวกันนั้น

ยังมีกรณีการมอบรางวัลสาขาการแพทย์ในปี ค.ศ. 2011 ที่มารู้กันภายหลังการประกาศรายชื่อนามว่า หนึ่งในผู้รับรางวัล คือ ราล์ฟ เอ็ม สไตน์แมน (Ralph M. Steinman) นักภูมิคุ้มกันวิทยาและชีววิทยาระดับเซลล์ชาวแคนาดา ที่จะได้รับรางวัลร่วมกับ บรูซ เอ.เบตเลอร์ นักภูมิคุ้มกันวิทยาชาวอเมริกัน และ จูลส์ เอ. ฮอฟมานน์ นักภูมิคุ้มกันวิทยาชาวฝรั่งเศส แต่เขาเกิดเสียชีวิตไปแล้วสามวันก่อนหน้าการประกาศชื่อ โดยไม่มีใครในสถาบันคาโรลินสกา ที่ลงมติเลือกเขาได้รู้มาก่อนเลย ทางคณะกรรมการมูลนิธิโนเบลจึงนำมาตรวจสอบตามกฎหมายต่าง ๆ ที่มี หลังจากนั้นจึงมีมติว่า ราล์ฟ เอ็ม. สไตน์แมน ยังคงเป็นผู้ได้รับรางวัลโนเบล

ผู้ได้รับรางวัลโนเบลหลายครั้ง

ผู้ที่รับรางวัลโนเบลในทุกสาขา สามารถรับร่วมกันได้ระหว่าง 1 ถึง 3 คน แต่เฉพาะสาขาสันติภาพนั้น สามารถมอบให้กับนิติบุคคล องค์กร ขบวนการ หรือหน่วยงานแทนบุคคลธรรมดาได้

ผู้ที่เคยได้รับรางวัลมาแล้ว ก็สามารถรับซ้ำอีกได้ในสาขาเดิม หรือสาขาใหม่ก็ได้

ที่ผ่านมามีอยู่ 4 คน ที่ได้รับรางวัลโนเบลถึง 2 ครั้ง มาริ กูรี (Marie Curie) รับรางวัลสาขาฟิสิกส์ในปี ค.ศ. 1903 และสาขาเคมีในปี ค.ศ. 1911

ไลนัส พอลิ่ง (Linus Pauling) รับรางวัลสาขาเคมีในปี ค.ศ. 1954 และสาขาสันติภาพในปี ค.ศ. 1962

จอห์น บาร์ดีน (John Bardeen) รับรางวัลสาขาฟิสิกส์ในปี ค.ศ. 1956 และในสาขาเดียวกันอีกครั้งในปี ค.ศ. 1972

เฟรเดริก แซงเกอร์ (Frederik Sanger) รับรางวัลสาขาเคมีในปี ค.ศ. 1958 และในสาขาเดียวกันอีกครั้งในปี ค.ศ. 1980

นอกจากนี้ยังมีสภาสากล (Red Cross) ได้รับรางวัลสาขาสันติภาพมาแล้ว 3 ครั้ง คือ ในปี ค.ศ. 1917, 1944 และ 1963

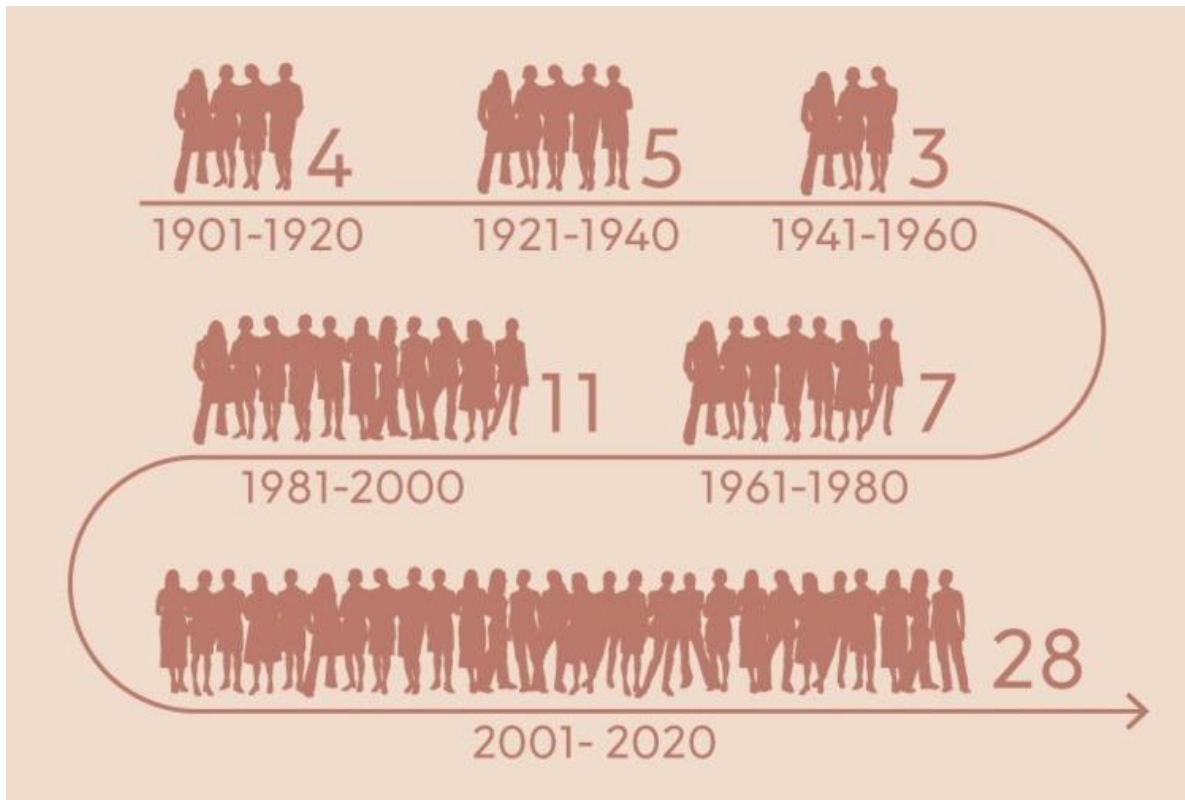
คณะกรรมการช่วยเหลือนักลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) ได้รับรางวัลสาขาสันติภาพ 2 ครั้ง คือ ในปี ค.ศ. 1954 และ 1981

สตรีที่ได้รับรางวัลโนเบล

ในระหว่างช่วงปี ค.ศ. 1901-2020 มีสตรีจำนวน 57 คนได้เข้ารับรางวัลโนเบลสาขาต่าง ๆ รวมทั้งรางวัลสาขาศาสตร์จากธนาคารกลางแห่งชาติสวีเดนด้วย แต่จะนับเป็นจำนวนครั้งได้ 58 ครั้ง เพราะ มาริ กูรี (Marie Curie)

นักเคมี-ฟิสิกส์ชาวฝรั่งเศสเชื้อชาติโปแลนด์ ได้รับรางวัลโนเบลถึง 2 ครั้ง เธอได้รับรางวัลสาขาฟิสิกส์ในปี ค.ศ. 1903 และสาขาเคมีในปี ค.ศ. 1911 จากการศึกษาธรรมชาติของ

กัมมันตรังสี และการค้นพบธาตุเรเดียม (Radium) กับพอลอเนียม (Polonium) (รูปที่ 1)

รูปที่ 1 จำนวนสตรีที่ได้รับรางวัลโนเบลระหว่างปี ค.ศ. 1901-2020
ที่มา: ภาพจาก @ Nobel Media. III. Niklas Elmehed

อายุผู้รับรางวัล

ช่วงที่ผ่านมาจากปี ค.ศ. 1901 จนถึงปี ค.ศ. 2020 ผู้ได้รับรางวัลที่อายุน้อยที่สุด คือ มาลาลา ยูซาฟไซ (Malala Yousafzai) เด็กสาวมุสลิมวัย 17 ปีที่เรียกร้องความเท่าเทียม จนถูกกลุ่มก่อการร้ายตาลีบันยิงเข้าที่ศีรษะตอนมีอายุเพียง 15 ปี เธอเป็นชาวปากีสถานคนแรก และเป็นคนที่มีอายุน้อยที่สุดที่ได้รับรางวัลโนเบล เธอเข้ารับรางวัลสาขาสันติภาพในปี ค.ศ. 2014 ที่กรุงออสโล นอร์เวย์ ท่ามกลางการต้อนรับอย่างอบอุ่น

ก่อนหน้านี้ผู้ที่ครองตำแหน่งอายุน้อยที่สุดมาอย่างยาวนาน คือ ลอเรนซ์ แบรกก์ (Lawrence Bragg) อายุเพียง 25 ปี ที่ได้รับรางวัลสาขาฟิสิกส์ร่วมกับบิดาในปี ค.ศ. 1915

สำหรับผู้ที่มีอายุมากที่สุด คือ จอห์น บานนิสเตอร์ กูดอินาฟ (John Bannister Goodenough) นักฟิสิกส์และนักวิทยาศาสตร์ด้านวัสดุชาวอเมริกัน เข้ารับรางวัลสาขาเคมี ด้วยวัย 97 ปีเมื่อปี ค.ศ. 2019 ก่อนหน้านั้น ดอริส เลสซิง (Doris Lessing) อายุ 87 ปีที่ได้รับรางวัลสาขาวรรณกรรมในปี ค.ศ. 2007 ถือว่าเป็นผู้ที่มีอายุมากที่สุด เธออายุเต็ม 88 ปีพอดีในวันรับรางวัล และ เรย์มอนด์ เดวิส (Raymond Davis) อายุ 87 ปี เมื่อได้รับรางวัลสาขาฟิสิกส์ในปี ค.ศ. 2002

ตารางที่ 1 ผู้รับรางวัลโนเบลที่มีอายุน้อย

Age	Name	Category/Year	Date of birth
17	Malala Yousafzai	Peace 2014	12 July 1997
25	Lawrence Bragg	Physics 1915	31 March 1890
25	Nadia Murad	Peace 2018	1993
31	Werner Heisenberg	Physics 1932	5 December 1901
31	Tsung-Dao Lee	Physics 1957	24 November 1926
31	Carl D. Anderson	Physics 1936	3 September 1905
31	Paul A. M. Dirac	Physics 1933	8 August 1902
32	Frederick G. Banting	Medicine 1923	14 November 1891
32	Tawakkol Karman	Peace 2011	7 February 1979
32	Rudolf Mössbauer	Physics 1961	31 January 1929
32	Mairead Corrigan	Peace 1976	27 January 1944
33	Joshua Lederberg	Medicine 1958	23 May 1925
33	Betty Williams	Peace 1976	22 May 1943
33	Rigoberta Menchú Tum	Peace 1992	9 January 1959

ตารางที่ 2 ผู้รับรางวัลโนเบลที่มีอายุน้อยที่สุดแบ่งตามสาขา

Category	Name	Year of Award	Age of Nobel Laureate
Physics	William Lawrence Bragg	1915	25
Chemistry	Frédéric Joliot	1935	35
Physiology or Medicine	Frederick Banting	1923	32
Literature	Rudyard Kipling	1907	41
Peace	Malala Yousafzai	2014	17
Economic Sciences	Esther Duflo	2019	46

ตารางที่ 3 ผู้รับรางวัลโนเบลที่มีอายุมาก

Age	Name	Category/Year	Date of birth
97	John B. Goodenough	Chemistry 2019	25 July 1922
96	Arthur Ashkin	Physics 2018	2 September 1922
90	Leonid Hurwicz	Economic Sciences 2007	21 August 1917
89	Lloyd Shapley	Economic Sciences 2012	2 June 1923
88	Raymond Davis Jr.	Physics 2002	14 October 1914
88	Doris Lessing	Literature 2007	22 October 1919
87	Yoichiro Nambu	Physics 2008	18 January 1921
87	Vitaly L. Ginzburg	Physics 2003	4 October 1916
87	Peyton Rous	Medicine 1966	5 October 1879
87	Joseph Rotblat	Peace 1995	4 November 1908
87	Karl von Frisch	Medicine 1973	20 November 1886
85	Ferdinand Buisson	Peace 1927	20 December 1841
85	John B. Fenn	Chemistry 2002	15 June 1917
85	Theodor Mommsen	Literature 1902	30 November 1817
85	Willard S. Boyle	Physics 2009	19 August 1929

ตารางที่ 4 ผู้รับรางวัลโนเบลที่มีอายุน้อยที่สุดแบ่งตามสาขา

Category	Name	Year of Award	Age of Nobel Laureate
Physics	Arthur Ashkin	2018	96
Chemistry	John B. Goodenough	2019	97
Physiology or Medicine	Peyton Rous	1966	87
Literature	Doris Lessing	2007	88
Peace	Joseph Rotblat	1995	87
Economic Sciences	Leonid Hurwicz	2007	90

ผู้ปฏิเสธรางวัล

แม้รางวัลโนเบลจะได้รับการยอมรับอย่างสูง และถือกันว่าเป็นรางวัลที่มีชื่อเสียงที่สุดในโลก แต่ก็เคยมีผู้ปฏิเสธในการรับรางวัลมาแล้ว 2 คน

คนแรก คือ ฌอง ปอล ซาทร์ (Jean-Paul Sartre) ปฏิเสธรางวัลสาขาวรรณกรรมในปี ค.ศ. 1964 โดยบอกกับนักข่าวว่า เขาไม่ขอรับรางวัลด้วยความวิตกว่า รางวัลนี้จะเป็นเหมือนการจำกัดผลที่จะเกิดขึ้นจากงานเขียนของเขา

คนที่สอง คือ เล ดุก โธ (Le Duc Tho) คณะกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ที่ได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพในปี ค.ศ. 1973 ร่วมกับ เฮนรี คิสซิงเจอร์ (Henry A. Kissinger) รัฐมนตรีต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา จากการทำสนธิสัญญาสงบศึกในสงครามเวียดนามที่ยืดเยื้อมาหลายสิบปี

เล ดุก โธ ปฏิเสธที่จะมารับรางวัลในขณะที่เฮนรี คิสซิงเจอร์ มารับรางวัลแต่เพียงฝ่ายเดียว

ผู้ถูกสั่งห้ามไม่ให้มารับรางวัล

ปี ค.ศ. 1938 นักเคมีชาวเยอรมัน 3 คน คือ ริชาร์ด คูห์น (Richard Kuhn) ออดอฟ บูเทนันด์ท (Adolf Butenandt) และ เกียร์ฮาร์ด โดมัทช์ (Gerhard Domagk) ได้รับรางวัลสาขาเคมีร่วมกัน แต่ถูก ออดอฟ ฮิตเลอร์ (Adolf Hitler) ออกคำสั่งห้ามการมารับรางวัล

นักเขียนรัสเซีย บอริส ปาสเตอร์นัค (Boris Pasternak) ผู้เขียนนิยายกึ่งโลกที่รู้จักกันดี ในเรื่อง “ดร.ชีวโก” ได้รับรางวัลสาขาวรรณกรรมในปี ค.ศ. 1958 ก็ถูกรัฐบาลรัสเซียบังคับไม่ให้มารับรางวัล

ผู้ที่ถูกคุมขังในระหว่างการได้รับรางวัล

มีอยู่ 3 คนที่อยู่ในระหว่างการถูกควบคุมตัวหรือจองจำขณะที่มีการประกาศชื่อเป็นผู้ได้รับรางวัลโนเบล ซึ่ง

ทั้งหมดมาจากรางวัลสาขาสันติภาพ โดยการพิจารณาและมอบให้ของคณะกรรมการโนเบลนอร์เวย์ ที่ได้รับมอบหมายจากรัฐสภานอร์เวย์

คนแรก คือ นักหนังสือพิมพ์และนักสันติวิธีชาวเยอรมัน คาร์ล ฟอน ออสซีเอ็ทซ์กี (Carl von Ossietzky) ที่ถูกจำคุกในข้อหาบกฏและทำจารกรรม ด้วยการเปิดโปงการเพิ่มแสนยานุภาพทางอาวุธยุทธภัณฑ์ของเยอรมนีที่ถูกปกปิดไว้ เขาได้รับรางวัลสาขาสันติภาพในปี ค.ศ. 1935

คนที่สอง คือ ออง ซาน ซูจี (Aung San Suu Kyi) นักสู้เพื่อประชาธิปไตยของเมียนมาร์ ได้รับรางวัลสาขาสันติภาพในปี ค.ศ. 1991 เธอได้รับรางวัลระหว่างการถูกกักบริเวณให้อยู่แต่ในบ้านพักโดยรัฐบาลเผด็จการทหาร เธอยินดีมารับรางวัล รัฐบาลเผด็จการทหารก็ยินยอมให้เธอเดินทางมา แต่กลับกำหนดว่าเมื่อออกไปนอกประเทศแล้ว ห้ามกลับเข้ามาในประเทศอีก ซึ่งเหมือนกับการเนรเทศเธอออกไปนั่นเอง เธอจึงให้สามีชาวอังกฤษ และบุตรมารับแทน ส่วนตัวเธอยังยืนหยัดต่อสู้กับเผด็จการทหารในเมียนมาร์เพื่อประชาธิปไตยของประชาชนอยู่จนกระทั่งทุกวันนี้

คนที่สาม คือ นักเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิมนุษยชนชาวจีน หลิว เสี่ยวโป (Liu Xiaobo) เขาเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยที่ร่วมการเคลื่อนไหวเรียกร้องประชาธิปไตยในประเทศจีน ผ่านเหตุการณ์สังหารที่จัตุรัสเทียนอันเหมินในปี ค.ศ. 1989 เขาวิพากษ์วิจารณ์พรรคคอมมิวนิสต์จีนอย่างรุนแรง และถูกจับกุมคุมขังมาแล้วหลายครั้ง จนล่าสุดก็ถูกศาลพิพากษาจำคุกอีกถึง 11 ปี แต่ในระหว่างนั้น ทางรัฐสภานอร์เวย์ก็ประกาศมอบรางวัลสาขาสันติภาพให้แก่เขาในปี ค.ศ. 2010 ซึ่งทำให้จีนไม่พอใจเป็นอย่างยิ่งและออกมาประท้วงนอร์เวย์อย่างรุนแรงว่าเข้ามายุ่งเกี่ยวกับเรื่องภายในของตน

หลิว เสี่ยวโป ไม่สามารถออกมาได้รับรางวัลได้ เขาเสียชีวิตในอีกไม่กี่ปีต่อมาระหว่างยังถูกคุมขังอยู่ในคุกเมื่อปี ค.ศ. 2017

ปีและสาขาที่ไม่มีการมอบรางวัล

ทั้งนี้แม้จะมีการกำหนดชัดเจนว่า รางวัลโนเบลจะมีการมอบทุกปีในวันที่ 10 ธันวาคม อันเป็นวันที่อัลเฟรตโนเบลถึงแก่กรรม แต่ก็มีหลายปีที่ไม่สามารถมอบรางวัลนี้ได้ครบทุกสาขา เพราะอาจพิจารณาหาผู้ที่เหมาะสมในสาขานั้น ๆ ไม่ได้ในปีนั้น หรือมีเหตุให้จำเป็นต้องเลื่อนการมอบรางวัลออกไป ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่มักเป็นเพราะสภาวะการณ์สงครามอย่างในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 (ค.ศ. 1914-1918) และสงครามโลกครั้งที่ 2 (ค.ศ. 1939-1945) โดยทางคณะกรรมการโนเบลแถลงเพิ่มเติมว่า “ถ้าการพิจารณาพบว่า ยังไม่มีงานชิ้นใดสมควรได้รับรางวัล ก็ให้นำเงินรางวัลในปีนั้นไปรวมไว้ในปีถัดไป ซึ่งถ้ายังไม่สามารถมอบรางวัลได้อีก ก็ให้นำเงินกลับเข้าร่วมไว้ในมูลนิธิ”

ปีและสาขาที่ไม่มีการมอบรางวัลโนเบล (นับจากปีแรก ค.ศ. 1901)

Physics: 1916, 1931, 1934, 1940, 1941, 1942

Chemistry: 1916, 1917, 1919, 1924, 1933, 1940, 1941, 1942

Medicine: 1915, 1916, 1917, 1918, 1921, 1925, 1940, 1941, 1942

Literature: 1914, 1918, 1935, 1940, 1941, 1942, 1943

Peace: 1914, 1915, 1916, 1918, 1923, 1924, 1928, 1932, 1939, 1940, 1941, 1942, 1943, 1948, 1955, 1956, 1966, 1967, 1972

Economic Sciences: –

สรุป

ชีวิตของอัลเฟรต โนเบล กับรางวัลโนเบลทั้ง 5 สาขาของเขานั้น ได้สร้างคุณูปการให้กับโลกและมวลมนุษยชาติมาตลอดเวลากว่าหนึ่งศตวรรษที่ผ่านมา การคิดค้นยาและการรักษาใหม่ ๆ การสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ที่มีคุณค่า งานวรรณกรรมทั้งดงาม รวมถึงการที่หลาย ๆ ประเทศสามารถยุติสงครามและเป็นเอกราชได้ ก็มีผลส่วนหนึ่งมาจากการที่ผู้นำในสถานการณ์นั้น ๆ ได้รับรางวัลโนเบลด้วยเช่นกัน

ยิ่งในกรณีของรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพ ที่มีผลให้บุคคลผู้ได้รับรางวัลกลายเป็นบุคคลของโลกที่ถูกจับตามองอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นจึงเป็นการง่ายที่จะหยิบยกปัญหาขึ้นมาเพื่อหาการสนับสนุนจากประชาคมโลก จนกลายเป็นแรงกดดันให้คู่กรณีต้องยอมเจรจา หรือปล่อยตัว หรือเปลี่ยนแปลงไปสู่สถานการณ์ที่ดีขึ้นกว่าเดิม

รางวัลโนเบลจึงเป็นสัญลักษณ์ของความพยายามของมนุษย์ ที่จะสร้างสิ่งที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อเพื่อนร่วมโลก ทั้งในด้านการแพทย์ เคมี ฟิสิกส์ วรรณกรรม และสันติภาพ

รางวัลนี้อยู่มาแล้วยาวถึง 120 ปี และแน่นอนว่าจะได้รับการยอมรับให้คงอยู่ต่อไปอีกนานเท่านาน

References

- Alfred Nobels Bjorkborn. (2018). *Alfred Nobel*. Retrieved August 14, 2021, from <https://nobelkarlskoga.se/utställningar/alfred-nobel/>
- Ryytty, C. (2020). *Alfred Nobel - en Mångsidigman*. Retrieved August 14, 2021, from <https://www.so-rummet.se/fakta-artiklar/alfred-nobel-en-mangsidig-man#>
- Stortinget. (2021). *Alfred Nobels Testament*. Retrieved August 15, 2021, from <https://www.stortinget.no/no/Stortinget-og-demokratiet/Historikk/historisk-dokumentasjon/Alfred-Nobels-testamente-1896/>
- Sverige Riksbank. (2020). *Ekonomipriset*. Retrieved August 15, 2021, from <https://www.riksbank.se/sv/om-riksbanken/riksbankens-uppdrag/forskning/ekonomipriset/>
- SVT Nyheter. (2019). *Greta Thunberg Tilldelas "det Alternativa Nobelpriset" – Som Yngst Någonsin*. Retrieved August 15, 2021, from <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/greta-thunberg-tilldelas-det-alternativa-nobelpriset-som-yngst-nagonsin>
- The Nobel Foundation. (2021a). *All Nobel Prizes*. Retrieved August 14, 2021, from <https://www.nobelprize.org/prizes/>
- _____. (2021b). *Nobel Prize Facts*. Retrieved August 16, 2021, from <https://www.nobelprize.org/prizes/facts/nobel-prize-facts/>
- Visit Oslo. (2021). *Nobel Peace Prize*. Retrieved August 15, 2021, from <https://www.visitoslo.com/en/articles/nobel-peace-prize/>